

Saksfremlegg

Sak PS-MATBIO 50/24

Godkjenning av sakslisten

Til
Porteføljestyret for mat og
bioressurser

Ansvarlig Direktør
Christina I.M. Abildgaard og Vidar
Skagestad

Saksbehandler
Tina Rebecca Hov-Gylthe

Vedlegg
1. Forslag til saksliste

Fra
Områdedirektør Eva Falleth

Forslag til vedtak

Sakslisten godkjennes.

Porteføljestyre for mat og bioressurser

Dato

Onsdag 4. desember

08:30 – 15:00

Sted

Digitalt

Sak PS-MATBIO 50/24 Godkjenning av sakslisten

Sak PS-MATBIO 51/24 Vurdering av habilitet *U.off. § 14*

Sak PS-MATBIO 52/24 Orienteringer

Sak PS-MATBIO 53/24 Tverrgående tiltak i portefølje- og investeringsplaner

Sak PS-MATBIO 54/24 Porteføljeplan mat og bioressurser - førsteutkast

Sak PS-MATBIO 55/24 Tildeling utlysning Skogbruk og trebruk (IP-N) *U.off. § 14*

Sak PS-MATBIO 56/24 Tildeling utlysning Fiskeri og andre marine næringer (IP-N) *U.off. § 14*

Sak PS-MATBIO 57/24 Tildeling utlysning HAVBRUK (IP-N) *U.off. § 14*

Sak PS-MATBIO 58/24 Dialog med FHF, FFL/JA og PS MATBIO

Sak PS-MATBIO 59/24 Eventuelt

Sak PS-MATBIO 60/24 Godkjenning av møteprotokoll

Sak PS-MATBIO 52/24

Orienteringer

Til
Porteføljestyre mat og
bioressurser

Ansvarlig Direktør
Christina I.M. Abildgaard og Vidar
Skagestad

Saksbehandler
Tina Rebecca Hov-Gylthe

Vedlegg
1. Orienteringer

Fra
Områdedirektør Eva Falleth

Forslag til vedtak

Porteføljestyret tar orienteringene til orientering.

Bakgrunn

Forskningsrådet vil orientere om aktuelle saker fra Forskningsrådets Styre, pluss andre relevante saker.

Hovedpunkter

Orienteringer fra administrasjonen og eventuelt orienteringer fra porteføljestyret.

Noen av orienteringene legges fram i møtet, andre presenteres i vedlegget.

Orienteringer PSMATBIO møte 5/2024

- **Innspillmøte for porteføljeplan Mat og bioressurser** 10. januar (digitalt): [Innspillmøte om porteføljeplan for mat og bioressurser](#)
- **Samfunnsoppdraget om berekraftig for** til husdyr og fisk går no over i ein ny fase. Måla er sette og ei styringsgruppe og eit sekretariat er på plass. Les mer her: [No startar samfunnsoppdraget om berekraftig fôr](#). Den 11. desember 2024 ønskjer styringsgruppa å invitere til eit informasjonswebinar om samfunnsoppdraget. Der vil leiar av styringsgruppa fortelje litt om status no, kva som blir dei første viktigaste oppgåvene å gå i gang med og kva som er spesielt med eit samfunnsoppdrag: Lenke for å meldes seg på informasjonswebinaret: [Oppstartswebinar: Samfunnsoppdrag om berekraftig fôr](#)
- Porteføljestyret har satt av midler til deltakelse i det europeiske **partnerskapet „FutureFoods“**. Første utlysning er nå lansert: [EU Partnership for a sustainable Future of Food Systems \(FutureFoodS\) - First Joint Transnational Co-funded Call](#)
- Porteføljestyret har satt av midler til deltakelse i det europeiske **partnerskapet for dyrehelse og dyrevelferd**. Vi registrerte stor interesse for å delta i partnerskapet første utlysning. Til fristene 8. juli kom det inn i alt 130 skisser fra 711 organisasjoner i 32 land. Norske partnere deltar i 22 av skissene. De fleste søknadene er innenfor storfe/sau, fjørfe, gris og akvakultur. Skissene vurderes nå av internasjonale fagekspertar. De beste skissene vil bli bedt om å sende inn fullstendige søknader med søknadsfrist i februar 2025. [call-01_EUPAHW Call Announcement 27.5.pdf](#)
- **Partnerskapet for bærekraftig blå økonomi**: Porteføljestyret har satt av midler som følger opp forpliknelsen Forskningsrådet har i Partnerskapet for bærekraftig blå økonomi (Sustainable blue economy partnership - SBEP). Det var stor interesse og deltakelse fra norske miljøer i første utlysning med norsk deltakelse i 16 av 19 søknader. Andre utlysning vil besluttes tidlig 2025 der 36 søknader med norske partnere gikk vidare til steg 2, 8 med norsk koordinator. De fleste søknadene er innenfor akvakultur, og bioteknologi samt digitale tvillinger og marin arealplanlegging. [The Sustainable Blue Economy Partnership's second joint transnational call | Bluepartnership](#)
- **Havbrukskonferansen 2024 - kunnskap for et bærekraftig havbruk**, ble arrangert av FHF i samarbeid med Forskningsrådet i Tromsø 21.-23. oktober. Stor interesse med ca 450 deltagere i tillegg til alle som fulgte konferansen digitalt. Opptak av konferansen finnes her: [Havbruk 2024](#)
- Forskningsrådet deltok på programmet (med egen presentasjon) på **arktisk landbrukskonferanse** i Bodø den 29-30. oktober, i regi av NIBIO. Programmet finnes her: [Arktisk landbruksseminar 2024](#)
- **Infrastruktur**: Norwegian Plant Phenotyping Platform (PheNo) - et stort og unikt prosjekt for plantefenotyping nådde opp i den harde konkurransen om Forskningsrådets midler til forskningsinfrastruktur av nasjonal viktighet. Med Morten Lillemo ved NMBU i spissen og samarbeidspartnere ved UiO, UiT, NIBIO og NTNU, skal prosjektet utvikle en plattform for å betjene forskningsbehovene innen plantevitenskap, agronomi og planteforedling i Norge. [1,3 milliardar kroner til forskningsinfrastruktur \(forskningsradet.no\)](#).
- Forskningsrådet deltar i en utlysning fra **Belmont Forum om tropisk skog**. Porteføljestyret for klima og miljø har satt av 10 millioner kroner til norske prosjektdeltakere og deres partnere i lav- og lavere mellominntektsland. Formålet med utlysningen er å utvikle tverrfaglige og innovative

Løsninger på utfordringene som finnes i regioner med tropisk skog. Se mer på følgende lenke:
[Tropisk skog: Globale konsekvenser og handling som haster \(forskingsradet.no\)](https://forskingsradet.no/tema/tropisk-skog)

Sak PS-MATBIO 53/24

Tverrgående tiltak i porteføljeplanene

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg
Porteføljestyret mat og bioressurser	Christina Abildgaard og Vidar Skagestad	Tina Rebecca Hov-Gylthe, Inger Oline Røsvik	Liste tverrgående tiltak

Fra
Områdedirektør
Eva Falleth

BESLUTNINGSSAK

Forslag til vedtak

Forskningsrådets strategi skal følges opp i de nye porteføljeplanene og i investeringsplanene for 2025-27. Porteføljestyret for mat og bioressurser følger opp følgende punkter i porteføljeplanen og/eller investeringsplanen:

- Samspill mellom nasjonale og internasjonale utlysninger
- Fagutvikling – humaniora
- Naturløftet
- Robust samfunn
- Nyskaping og kommersialisering
- Øke næringslivets FoU-innsats
- Internasjonalt forskningssamarbeid
- Forskerrekruttering og tidlig karriere

Porteføljestyret ser positivt på at tiltakene iverksettes koordinert i flere porteføljer når hensiktsmessig, slik at en ønsket synergieffekt oppnås.

Kort bakgrunn

Satsinger og andre tiltak på tvers av fag, tema og sektor er viktig for å løse store samfunnsutfordringer. Å få til koordinerte tiltak på tvers, i et godt samarbeid mellom porteføljestyrer, har vært identifisert som en utfordring både av administrasjonen selv og av tidligere porteføljestyremedlemmer. Administrasjonen har nå gjort en samlet vurdering av tiltak som bør iverksettes koordinert av flere porteføljestyrer for å oppnå en ønsket synergieffekt på muligheten for å nå målene i Forskningsrådets strategi.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet

Tverrgående tiltak må vurderes sammen med øvrige tiltak i den nye porteføljeplanen som utarbeides denne høsten, og må ses samlet.

Hovedpunkter

For å følge opp Forskningsrådets strategi anbefaler vi at tre tverrgående tiltak vurderes for inkorporering i porteføljeplanen for mat og bioressurser. Noen tiltak er vurdert ivaretatt og følges opp i form av utlysninger i 2025 eller senere, og inngår i investeringsplan 2025-2027. Andre tiltak er vurdert ivaretatt i utkast til porteføljeplan.

Tiltak som porteføljestyret bes vurdere om å inkorporere i porteføljeplanen, og begrunnelse for dette:

- 1) **Oppfølging av sannhets- og forsoningskommisjonens rapport:**
Forskningsrådets forhold til samisk, kvenske og skogfinske perspektiver siden 90-

tallet vil bli evaluert og må følges opp med egnede tiltak og et styrket samspill med Sametinget og andre aktører.

Tiltak: Følge opp sannhets- og forsoningskommisjonens rapport gjennom utlysninger i samarbeid med andre porteføljestyrer.

- 2) **Bygge og bruke norsk KI-forskning og innovasjon:** Vi skal sette KI-milliarden i arbeid, øke kvalitet og kapasitet i forskningssystemet og øker innsats i porteføljestyret for infrastruktur, gjennom EUs ordninger, og gjennom et fellesløft med næringslivet

Tiltak: Etterspørre bruk av KI i forsknings- og innovasjonsprosessene og kunnskap om konsekvenser av KI for porteføljeområdet.

- 3) **Forskningsinfrastruktur:** Det er behov for å videreutvikle virkemidler for å strukturere investeringene i forskningsinfrastruktur, både nasjonalt og internasjonalt.

Tiltak: Bidra til god utnyttelse av allerede tilgjengelig nasjonal og internasjonal forskningsinfrastruktur av relevans for porteføljen og gi råd om fremtidige investeringsbehov.

Tiltak som vurderes som inkorporert i porteføljeplanen og/eller investeringsplanen:

- 1) **Internasjonalt samarbeid og samspill mellom nasjonale og internasjonale utlysninger:** KD understreket i etatsstyringsmøtet i juni 2024 den strategiske rollen porteføljestyrene har i å koble nasjonal og internasjonal innsats og at dette må fungere godt. De etterlyser også Forskningsrådets vurdering av hvordan god uttelling i Horisont Europa bør påvirke rådets nasjonale aktivitet. Norge skal være en forutsigbar og stabil samarbeidspartner i den internasjonale dugnaden på bærekraft og menneskerettigheter, og fremmer dette gjennom bl.a. nordiske utlysninger og gjennom partnerskap i EUs rammeprogram.

Følges opp: Behovet for internasjonalt samarbeid og å sikre god balanse og kobling mellom nasjonal og internasjonal finansiering innenfor porteføljen er omtalt i porteføljeplan og investeringsplan.

- 2) **Fagutvikling - humaniora:** Langtidsplanen for forskning og utdanning poengterer at en tverrfaglig tilnærming som også vurderer samfunnsmessige og kulturelle aspekter er nødvendig i møte med stadig mer komplekse samfunnsutfordringer og at relevante fagområder som humaniora, samfunnsvitenskap og jus som en hovedregel bør involveres i alle tverrfaglige prosjekter.

Følges opp: Behovet for økt integrering av samfunnsvitenskapelig og humanistisk forskning innenfor porteføljen er omtalt i porteføljeplanen og investeringsplanen.

- 3) **Naturløftet:** Det er behov for å styrke forskning og innovasjon knyttet til press på marint og terrestrisk naturmangfold, naturressurser og forurensning som følge av vår arealbruk, andre endringsprosesser i samfunnet og klimaendringer, samt muligheter og løsninger som svar på utfordringene.

Følges opp: Behovet for økt kunnskap om naturmangfold og arealbruk knyttet til porteføljestyrets ansvarsområder gjennom utlysninger er omtalt i porteføljeplanen og investeringsplanen.

- 4) **Robust samfunn:** Det er behov for å styrke forskning og innovasjon om samfunnets evne til å forebygge og håndtere hendelser som truer grunnleggende verdier og funksjoner og setter liv og helse i fare. Det vil innebære å styrke

samhandling, bygge FoU-kompetanse og tydeliggjøre sektordepartementenes ansvar for forskning på samfunnssikkerhet og beredskap (jmf. Totalberedskapskommisjonen).

Følges opp: Satsing for å øke kunnskapen om samfunnssikkerhet og beredskap knyttet til porteføljens ansvarsområder er omtalt i porteføljeplanen og investeringsplanen.

- 5) **Nyskaping og kommersialisering:** Det er behov for nyskaping i privat og offentlig sektor ved at kunnskap, resultater og ideer fra offentlige forskningsinstitusjoner og oppstartsbedrifter kan verifiseres og videreutvikles for kommersielle formål eller som samfunnsinnovasjoner. Flere fag og institusjoner bør delta i denne typen innsats, som kan øke verdiskaping fra forskningsinstitusjonene.

Følges opp: Behovet for at flere ideer, resultater og kunnskap fra forskningsinstitusjonene blir testet ut for anvendelse i hele landet er omtalt i porteføljeplanen og investeringsplanen.

- 6) **Øke næringslivets FoU-innsats:** En satsing på næringsrettet og næringsrelevant FoU for bærekraftig verdiskaping og for flere kunnskapsbaserte, internasjonale konkurransedyktige norske bedrifter og verdikjeder. Det er behov for et fleksibelt tilbud, som møter næringslivets behov uavhengig av bedriftens størrelse, geografiske tilhørighet, bransje, utfordring eller FoU-erfarenhet.

Følges opp: Satsing på å øke næringslivets FoU-innsats er omtalt i porteføljeplanen og investeringsplanen.

- 7) **Forskerrekruttering og tidlig karriere** Den vedtatte planen for forskerrekuttering og tidlig karriere og nytt kunnskapsgrunnlag om forskerrekuttering og karriere i Forskningsrådets virkemidler må følges opp. Forskning skal tas mer i bruk i privat og offentlig sektor. Vi skal bidra til forskerrekuttering og forskerkarrierer i bredden av arbeidslivet. Porteføljestyret må ta stilling til tiltakene i Forskningsrådets plan for rekruttering til forskning og tidlig karriere, der det skilles mellom generelle tiltak og tiltak som skal ivaretas i porteføljestyrene.

Følges opp: Ved å blant annet styrke sektormobilitet, vurdere å lyse ut midler til rekrutteringsstillinger innenfor områder med identifisert rekrutteringsbehov og å fremme mulighetene for utgående mobilitet i investeringsplanen.

**Forberedelse /
prosess**

Administrasjonen har utviklet saken med utgangspunkt i Forskningsrådets strategi.

Videre saksgang

Administrasjonen innarbeider de vedtatte tiltakene i utkastet til porteføljeplan.

Vedlegg sak 53 Tverrgående tiltak – felles saksmal til alle porteføljer

For å følge opp Forskningsrådets strategi anbefaler vi at **X** tverrgående tiltak inkorporeres i porteføljeplanen for **xxxx**. Noen tiltak vil følges opp i form av utlysninger i 2025 og inngår i egen sak om investeringsplan 2025.2027.

Tiltak som anbefales inkorporert i porteføljeplanen og begrunnelse for dette:

- 1) Samspill mellom nasjonale og internasjonale utlysninger:** KD understreket i etatsstyringsmøtet i juni 2024 den strategiske rollen porteføljestyrene har i å koble nasjonal og internasjonal innsats og at dette må fungere godt. De etterlyser også Forskningsrådets vurdering av hvordan god uttelling i Horisont Europa bør påvirke rådets nasjonale aktivitet.
Tiltak: Bidra til å etablere og ta i bruk felles mekanismer for å sikre god balanse og kobling mellom nasjonal og internasjonal finansiering innenfor porteføljen.
Tiltak: Vurdere innhold og tidspunkt i utlysninger i lys av internasjonale utlysninger, spesielt Horisont Europa og EØS-midlene
- 2) Fagutvikling - generelt:** Det er behov for å løfte kvaliteten på norsk forskning slik at den fortsatt holder høy internasjonal standard innenfor flest mulig fagområder, og det bør være særskilt fokus på fagområder som er viktig for utviklingen av det norske samfunn, både offentlig sektor og næringsliv
Tiltak: Bidra til oppfølging av fagevalueringer på fagområder som er sentrale i porteføljen.
- 3) Fagutvikling - humaniora:** Langtidsplanen for forskning og utdanning poengterer at en tverrfaglig tilnærming som også vurderer samfunnsmessige og kulturelle aspekter er nødvendig i møte med stadig mer komplekse samfunnsutfordringer og at relevante fagområder som humaniora, samfunnsvitenskap og jus som en hovedregel bør involveres i alle tverrfaglige prosjekter.
Tiltak: Stimulere til humanistiske perspektiver på forskningen innenfor porteføljen
- 4) Naturløftet:** Det er behov for å styrke forskning og innovasjon knyttet til press på marint og terrestrisk naturmangfold, naturressurser og forurensning som følge av vår arealbruk, andre endringsprosesser i samfunnet og klimaendringer, samt muligheter og løsninger som svar på utfordringene.
Tiltak: Øke kunnskapen om naturmangfold og arealbruk knyttet til porteføljestyrets ansvarsområder gjennom egne utlysninger og utlysninger i samarbeid med andre porteføljestyrer.
- 5) Robust samfunn:** Det er behov for å styrke forskning og innovasjon om samfunnets evne til å forebygge og håndtere hendelser som truer grunnleggende verdier og funksjoner og setter liv og helse i fare. Det vil innebære å styrke samhandling, bygge FoU-kompetanse og tydeliggjøre sektordepartementenes ansvar for forskning på samfunnssikkerhet og beredskap (jmf. Totalberedskapskommisjonen).
Tiltak: Øke kunnskapen om samfunnssikkerhet og beredskap knyttet til porteføljens ansvarsområder gjennom egne utlysninger og utlysninger samfinansiert med andre porteføljestyrer.
- 6) Velferdssamfunnets sosiale og økonomiske bærekraft:** Vi styrker innsatsen for forskning og innovasjon om og for sosial og økonomisk bærekraft på tvers av sektorer. Det omfatter offentlig og privat sektor og sivilsamfunnet. Sentralt er å utvikle felles ramme og begreper for hva et bærekraftig velferdssamfunn er, og konkrete tema som tar tak i samfunnets største utfordringer.
Tiltak: Bidra til en felles satsing med øvrige porteføljestyrer på forskning om velferdssamfunnets bærekraft.
Tiltak: Styrke bærekraft-dimensjonen i forskningen innenfor porteføljen og bidra til at kunnskapen tas i bruk gjennom økt forskningssamarbeid og brukermedvirkning.
- 7) Oppfølging av sannhets- og forsoningskommisjonens rapport:** Forskningsrådets forhold til samisk, kvenske og skogfinske perspektiver siden 90-tallet vil bli evaluert og må følges opp med egnede tiltak og et styrket samspill med Sametinget og andre aktører.
Tiltak: Følge opp sannhets- og forsoningskommisjonens rapport gjennom utlysninger i samarbeid med andre porteføljestyrer.
- 8) Nyskaping og kommersialisering:** Det er behov for nyskaping i privat og offentlig sektor ved at kunnskap, resultater og ideer fra offentlige forskningsinstitusjoner og oppstartsbedrifter kan verifiseres og videreutvikles for kommersielle formål eller som samfunnsinnovasjoner. Flere fag og institusjoner bør

deltar i denne typen innsats, som kan øke verdiskaping fra forskningsinstitusjonene.

Tiltak: Bidra til at flere ideer, resultater og kunnskap fra forskningsinstitusjonene blir testet ut for anvendelse i hele landet.

- 9) **Utforske nye måter å ta forskning i bruk på:** Forskere fra SFF og andre sentre bør få mulighet til å prøve ut sine ideer innenfor anvendt forskning og innovasjon i en forlengelse av senteret, for å øke verdiskaping fra forskningsinstitusjonene.

Tiltak: Bidra til at ideer av relevans for porteføljen, skapt i SFF eller andre sentre, tas videre til anvendelse og innovasjon.

- 10) **Øke næringslivets FoU-innsats:** Vi vil styrke innsatsen for næringsrettet og næringsrelevant FoU for bærekraftig verdiskaping og for flere kunnskapsbaserte, internasjonale konkurransedyktige norske bedrifter og verdikjeder. Det er behov for et fleksibelt tilbud, som møter næringslivets behov uavhengig av bedriftens størrelse, geografiske tilhørighet, bransje, utfordring eller FoU-erfarenhet.

Tiltak: Møte bedriftenes ulike behov gjennom et mer fleksibelt tilbud.

- 11) **Bygge og bruke norsk KI-forskning og innovasjon:** Vi skal sette KI-milliarden i arbeid, øke kvalitet og kapasitet i forskningssystemet og øker innsats i porteføljestyret for infrastruktur, gjennom EUs ordninger, og gjennom et fellesløft med næringslivet

Tiltak: Etterspørre bruk av KI i forsknings- og innovasjonsprosessene og kunnskap om konsekvenser av KI for porteføljekområdet.

- 12) **Internasjonalt forskningssamarbeid:** Norge skal være en forutsigbar og stabil samarbeidspartner i den internasjonale dugnaden på bærekraft og menneskerettigheter. Panorama-landene er viktige for å få til globale løsninger og få til volum og effekt. Det er viktig å styrke eksisterende samarbeidsflater framfor å etablere nye og dermed spre midler tynt utover.

Regjeringens Afrika-strategi må følges opp. Forskningssamarbeid med afrikanske land vil bidra til å løse felles globale utfordringer, øke markedstilgang for norsk næringsliv og gi mulighet for økt samarbeid med de beste forskningsmiljøene i Afrika.

Tiltak: Fremme internasjonalt samarbeid med <panoramaland>.

Tiltak: Fremme samarbeidet med afrikanske land

Tiltak: Fremme internasjonalt samarbeid gjennom partnerskap i EUs rammeprogram.

- 13) **Ansvarlig internasjonalt samarbeid og forskningssikkerhet:** De vedtatte retningslinjene, utarbeidet av HKdir og Forskningsrådet, retter seg mot institusjonsledelse og administrasjon og mot fagmiljøene. Retningslinjene må også innarbeides i Forskningsrådets egen virksomhet, slik at vi bidrar til utvikling av ansvarlig og likeverdig samarbeid internasjonalt.

Det er også viktig å følge opp EUs arbeid med forskningssikkerhet og forskning med potensiale for "dual-use"

Tiltak: Identifisere de sentrale rådene i [Retningslinjer og verktøy for ansvarlig internasjonalt kunnskapsamarbeid](#) som er relevant for porteføljen og innarbeide disse.

- 14) **Forskerrekruttering og tidlig karriere** Den vedtatte planen for forskerrekuttering og tidlig karriere og nytt kunnskapsgrunnlag om forskerrekuttering og karriere i Forskningsrådets virkemidler må følges opp. Forskning skal tas mer i bruk i privat og offentlig sektor. Vi skal bidra til forskerrekuttering og forskerkarrierer i bredden av arbeidslivet. Porteføljestyret må ta stilling til tiltakene i [Forskningsrådets plan for rekruttering til forskning og tidlig karriere](#), der det skilles mellom generelle tiltak og tiltak som skal ivaretas i porteføljestyrene.

Tiltak: Følge opp [Forskningsrådets plan for rekruttering til forskning og tidlig karriere](#) blant annet ved å:

- Styrke sektormobilitet
- Lyse ut midler til rekrutteringsstillinger innenfor områder med identifisert rekrutteringsbehov Ta spesielt ansvar for å følge opp de unge talentene innenfor prosjektporteføljen.
- Vurdere behovet for nasjonale forskerskoler på porteføljekområdet.
- Bidra til mangfold og god kjønnsbalanse i rekrutteringen.
- Fremme mulighetene for utgående mobilitet.

- 15) **Forskningsdata og datainfrastruktur:** Forskningsrådet arbeider for åpen forskning, inkl mer og bedre deling og gjenbruk av forskningsdata. Vi oppdaterer forskningsrådets policy for forskningsdata og utredning av behov for eget veikart for datainfrastruktur. **<her kan det legges til en setning som viser relevansen for det enkelte porteføljestyre>**

Tiltak: Samarbeide med Porteføljestyret for forskningssystemet om gode mekanismer for finansiering av digitale verktøy for forskning.

- 16) **Forskningsinfrastruktur:** Det er behov for å videreutvikle virkemidler for å strukturere investeringene i forskningsinfrastruktur, både nasjonalt og internasjonalt.

Tiltak: Bidra til god utnyttelse av allerede tilgjengelig nasjonal og internasjonal forskningsinfrastruktur av relevans for porteføljen og gi råd om fremtidige investeringsbehov.

Sak PS-MATBIO 54/24

Porteføljeplan mat og bioressurser - førsteutkast

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg
Porteføljestyret for mat og bioressurser	Christina I. M. Abildgaard og Vidar Skagestad	Tina Rebecca Hov-Gylthe	1. Utkast til porteføljeplan for mat og bioressurser
Fra			
Områdedirektør			
Eva Falleth			

BESLUTNINGSSAK

Forslag til vedtak	Porteføljestyret gir sin tilslutning til hovedtrekkene i utkastet til porteføljeplan for mat og bioressurser. Planen bearbeides videre av administrasjonen i tråd med porteføljestyrets diskusjon, kommentarer og merknader.
---------------------------	---

Kort bakgrunn	Porteføljestyret ble orientert om arbeidet med nye porteføljeplaner i sak 14/24, hadde en diskusjon av målene i juni (sak 26/24) og målene samt prioriteringer og tiltak september (sak 44/24). Administrasjonen presenterer i denne saken første versjon av utkast til porteføljeplanen. Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, i tillegg til Forskningsrådets strategi, er porteføljeplanens viktigste grunnlag. Planen skal være kort, følge en felles mal og er overordnet styringsdokument for porteføljestyret. Dokumentet beskriver 1) Utfordringer og muligheter, 2) Porteføljens avgrensninger, finansiering og utvikling, 3) Mål for porteføljen, og 4) Prioriteringer og tiltak. Særlig i sistnevnte har porteføljestyret handlingsrom. Planen konkretiseres i investeringsplan og operasjonaliseres i utlysninger og annen innsats. Arbeidet med porteføljeplanene er et pågående arbeid på tvers av Forskningsrådet, og det er lagt opp til en stor grad av felles formuleringer i de ulike planene, særlig når det gjelder mål og tiltak. Det er en redaksjonsgruppe sentralt i Forskningsrådet, og gjennom løpende dialog med denne har administrasjonen sikret at de foreslåtte mål, prioriteringer og tiltak er i henhold til felles føringer.
----------------------	---

Hvorfor saken fremmes til dette møtet	Saken fremmes for at porteføljestyret kan diskutere og gi tilbakemeldinger på første versjon av utkastet til komplett porteføljeplan. Porteføljestyrets medlemmer kan i forkant av styremøtet kommentere utkastet til porteføljeplan ved å legge inn merknader i dokumentet.
--	--

Hovedpunkter	Basert på porteføljestyrets kommentarer og tilbakemeldinger i sak 44/24, har administrasjonen jobbet videre med utkastet, og spesielt mål, prioriteringer og tiltak. Vi minner om at målene omfatter hele den samlede porteføljen, dvs. de gjelder også den innsatsen som gjøres av andre porteføljer og EU på våre områder – mat, havbruk, fiskeri, landbruk, bioøkonomi. Prioriteringer og tiltak handler om hva <i>porteføljestyret</i> gjør og vil gjøre i sine investeringer og andre aktiviteter.
---------------------	--

Oppdatering av mål, prioriteringer og tiltak

Porteføljestyret sluttet seg til hovedtrekkene i mål og prioriteringer i forrige møtes diskusjon. Porteføljestyrets medlemmer ga blant annet tilbakemeldinger på at det var ønskelig med større synliggjøring av at naturmangfold og miljø, som et sunt ressursgrunnlag for bionæringene, ivaretas samt behovet for klimatilpasning. Styret foreslo å inkludere

indikatorer som samfunnsengasjement og interessentanalyser, innsats på bærekraftig før og tiltak på mobilitet for forskere.

Administrasjonen har justert utkastet og legger nå fram første utkast til fullstendig porteføljeplan. Følgende endringer er gjort under kapitlene for mål, prioriteringer og tiltak:

Mål

For mål 3 var forslaget sist

«Ny kunnskap, kompetanse og teknologi i porteføljen skal deles og tas i bruk i forskning, næringsliv, offentlig sektor og ellers i samfunnet».

Nå er aktørene sløffet da dette i praksis gjelder alle og dermed ikke trenger å spesifiseres. Ny formulering er altså:

«Ny kunnskap, kompetanse og teknologi i porteføljen skal deles og tas i bruk».

For mål 5 var forslaget sist

«Porteføljen skal bidra til styrket forsyningssikkerhet og totalberedskap»

Ny formulering:

«Porteføljen skal bidra til kunnskapsgrunnlaget for styrket matforsyningssikkerhet»

Endringen er foreslått for å bedre gjenspeile hva denne porteføljen Forskningsrådet finansierer kan bidra med, hvilket i størst grad vil være et kunnskapsgrunnlag – og det på forsyningssikkerhet av mat. Totalberedskap er foreslått strøket da styrket matforsyningssikkerhet vil være tema for porteføljen, ikke de øvrige sektorområder sentralt for totalberedskapen, som forsvar, helse, transport og energi.

De øvrige målene er uendret.

Mål i porteføljeplanutkastet:

Mål 1: Porteføljen skal bidra til økt konkurransevne i næringslivet

Mål 2: Porteføljen skal bidra til kvalitetsutvikling og fornyelse i forskningen

Mål 3: Porteføljen skal bidra til at ny kunnskap, kompetanse og teknologi deles og tas i bruk

Mål 4: Porteføljen skal styrke evnen til bærekraftig omstilling i næringsliv og offentlig sektor

Mål 5: Porteføljen skal bidra til kunnskapsgrunnlaget for styrket matforsyningssikkerhet

Prioriteringer og tiltak

Prioriteringene er de samme som til forrige møte, med følgende tekstlige endringer:

- I prioritering 1 er det er lagt til «inkludert fisk»
- I prioritering 2 er ordet «sirkulær» tatt ut
- I prioritering 3 er ordet «bærekraftig» lagt til.

Til forrige møte ble forslag til indikatorer for måloppnåelse presentert under hvert mål som kulepunkter. Nå er malen for dette endret og indikatorer skal omtales i prosatekst på overordnet nivå, mens det henvises til et vedlegg felles for alle porteføljeplaner med liste av indikatorer. Dette vil også være mer hensiktsmessig enn å konkretisere på detaljnivå da indikatorbehovet kan variere over tid. Denne listen er ikke klar enda.

Gitt porteføljens tematiske bredde, er mål og prioriteringer formulert på overordnet, generelt nivå.

Etter forrige møte er tiltak som gjelder flere eller alle prioriteringer samlet og presentert før de enkelte prioriteringer og tiltak.

Prioriteringer i porteføljepplanutkastet:

1. Porteføljestyret vil styrke dyrehelse og -velferd (inkludert fisk) i norsk matproduksjon
2. Porteføljestyret vil stimulere til bioøkonomi og samarbeid i norske bionæringer
3. Porteføljestyret vil bidra til bærekraftig utvikling og omstilling i norske bionæringer
4. Porteføljestyret vil legge til rette for robuste matsystemer
5. Porteføljestyret vil legge til rette for rekruttering, kapasitetsbygging og kvalitet i forskningen
6. Porteføljestyret vil stimulere til internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid
7. Porteføljestyret vil prioritere kunnskap om bærekraftig bruk av areal- og bioressurser

Tiltakene skal følges opp av porteføljestyret og administrasjonen, primært gjennom investeringsprosesser (utlysninger). Tiltakene vil ikke gjelde for alle utlysninger og temaer til enhver tid. De åpner for forskjellige krav og føringer i ulike utlysninger, alt etter hva porteføljestyret ønsker å oppnå. Ved utarbeiding av investeringsplanen skal relevansen og verdien av tiltak x og y, som tverrsektorielt samarbeid, tverrfaglighet, spesifikke metoder og disipliner etc. diskuteres for hver utlysning og hvert tema.

Felles tiltak mellom porteføljer

Forskningsrådets Styre har gitt porteføljene en liste over 16 tiltak som porteføljene er blitt bedt om å vurdere å inkludere. Administrasjonen vurderer at mange av de mest aktuelle allerede er inkludert i investeringsplanen 2025-2027 eller i utkastet til porteføljepplan. Forslagene som foreslås diskutert er presentert i sak 53/24.

Porteføljestyret bes om overordnede tilbakemeldinger på utkast til porteføljepplan

- Er det god nivåforskjell mellom mål, prioriteringer og tiltak?
- Er de foreslåtte tiltakene riktige mht. å oppfylle porteføljens prioriteringer og mål?

Er det noe som mangler, kan slås sammen eller er overflødig?

Forberedelse / prosess

Administrasjonen har utviklet saken på bakgrunn av porteføljestyrets merknader i saken på forrige møte og Forskningsrådets sentrale retningslinjer for porteføljepplaner og tilbakemeldinger fra den sentrale redaksjonsgruppen.

Videre saksgang

På bakgrunn av porteføljestyrets merknader arbeider administrasjonen videre med utkastet. I januar får forskningsmiljøer og andre anledning til å gi innspill gjennom et eksternt digitalt møte. Bevilgende departementer skal også drøfte planen med Forskningsrådet. Sametinget skal konsulteres om porteføljepplanen. Porteføljestyret behandler endelig versjon på møtet i februar.

Forslag til porteføljepplan legges fram for Styret i Forskningsrådet 13. mars 2025.

Porteføljeplan

Gjelder fra 2025

Portefølje mat og bioressurser

Innhold

1	Utfordringer og muligheter	3
2	Om porteføljen	4
2.1	Porteføljens avgrensning	4
2.2	Finansiering	5
2.3	Utvikling av porteføljen.....	6
3	Mål for porteføljen	7
4	Porteføljestyrets prioriteringer og tiltak	9

Om porteføljestyling

Gjennom porteføljestyling skal Forskningsrådet utvikle sin totale portefølje strategisk og helhetlig for samlet sett å oppnå [målene som regjeringen har satt for Forskningsrådet](#), etterleve [vedtektene](#) og bidra til mål og prioriteringer i [Langtidsplan for forskning og høyere utdanning](#) (LTP).

Porteføljestyrene skal, hver for seg og samlet, følge opp disse overordnede føringene og realisere Forskningsrådets [strategi](#) innenfor sine respektive porteføljeområder.

Porteføljeplanen er det overordnede styringsdokumentet for hvert porteføljestyre og skal skape forutsigbarhet for søkere og finansierende departementer. Planen gjelder inntil det er behov for oppdatering. Porteføljeplanen iverksettes gjennom en investeringsplan som oppdateres årlig med utgangspunkt i en analyse basert på tilgjengelig statistikk om porteføljen og øvrig nasjonal og internasjonal FoU-innsats. Porteføljeplanen skal legge til rette for en styring av porteføljen hvor mål, prioriteringer, investeringer og resultater sees i sammenheng, slik at årlige tiltak og investeringer kan tilpasses mål og resultatoppnåelsen. Investeringsplanen viser hvordan porteføljestyret vil prioritere sine tilgjengelige midler til ulike utlysninger og andre tiltak. Porteføljeanalysen ligger også til grunn for porteføljerapporten, som er porteføljestyrets årlige rapport til Forskningsrådets styre om egen aktivitet og porteføljens måloppnåelse. Analysen er også et viktig grunnlag for porteføljestyrets innspill til Forskningsrådets budsjettforslag og for Forskningsrådets årsrapport.

1 utfordringer og muligheter

[Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning \(LTP\)](#) beskriver utfordringer og muligheter som samfunnet og forskningssystemet står overfor, og presenterer tre overordnede mål; styrket konkurransekraft og innovasjonsevne, miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft og høy kvalitet og tilgjengelighet i forskning og høyere utdanning. Porteføljen treffer særlig det første og det andre målet. Videre har langtidsplanen seks tematiske prioriteringer for norsk forskning og høyere utdanning; hav og kyst, helse, klima, miljø og energi, muliggjørende og industrielle teknologier, samfunnssikkerhet og beredskap samt tillit og fellesskap. Porteføljen mat og bioressurser faller inn under alle seks tematiske prioriteringer, men har tyngst dekning på hav og kyst, miljø og energi samt samfunnssikkerhet og beredskap.

Under prioriteringen Hav og kyst beskrives kunnskapsbehov for å ivareta havet som matfat, bygge robuste marine økosystemer og biologisk produksjonsevne, for å fremme bærekraftig vekst i fiskeri og havnæringen og behovet for helhetlig forvaltning av havområdene, inkludert sameksistens mellom havnæringene. FNs Havforskningstiår er en viktig kontekst for prioriteringene samt å fremme internasjonalt samarbeid. Det gjelder også deltagelse i europeiske partnerskap og samfunnsoppdrag. Samfunnsoppdraget på bærekraftig fôr er løftet frem som et nytt virkemiddel. Under prioritering Klima, miljø og energi omtaler planen behovet for en effektiv og rettferdig omstilling til et bærekraftig lavutslippssamfunn og et bærekraftig og klimatilpasset landbruk. LTP beskriver også behovet for økt sirkularitet og bærekraftig bioøkonomi. Under prioriteringen Samfunnssikkerhet og beredskap beskrives globale helsetrusler som antimikrobiell resistens og matsikkerhet, drikkevann og forsyningsrisiko.

2 Om porteføljen

2.1 Porteføljens avgrensning

Forskningsrådets portefølje av aktive prosjekter omfatter prosjekter som Forskningsrådet finansierer, som har midler fra EUs rammeprogram for forskning og innovasjon eller andre finansieringskilder. Forskningsrådet har ansvar for å mobilisere søkere til. Forskningsrådet kategoriserer innvilgede prosjekter i 11 porteføljer. Porteføljene er ikke gjensidig utelukkende, men kan ha varierende grad av overlapp med hverandre, der et prosjekt kan inngå i flere porteføljer.

Porteføljen mat og bioressurser består av følgende tema:

Tema	Stikkord
Mat	Jordbruk, inkl jord, planter og husdyr
	Havbruk
	Fiske og fangst
	Næringsmiddelindustri
Bioressurser	Skogbruk
	Bruk av tre
	Bioprosesser og foredling
Tjenester og forretningsmodeller	Tjenester, opplevelser og verdier fra natur-, mat-, kultur- og biobaserte verdikjeder
	Forretningsmodeller
Tverrgående	Matsikkerhet og beredskap
	Matsystemer
	Èn-helse
	Bioøkonomi
	Teknologi
	Bærekraftig fôr inkl. samfunnsoppdraget
	Arealer og sameksistens
	Rammebetingelser og virkemidler
	Bærekraft
Marked og forbruker	

Stikkordene per undertema er ikke uttømmende.

Porteføljen vil bestå av prosjekter med alle fag og teknologier. Prosjektporteføljen per i dag har hovedtyngde på landbruks- og fiskerifag, teknologi og matematikk og naturvitenskap. Porteføljen har en betydelig andel tverrfaglighet. Andelen prosjekter innen humaniora er lav. Det er et mål i LTP og for porteføljen å styrke tverrfaglighet og humanistiske perspektiver. I LTP er også samfunnsikkerhet og beredskap et tematisk område med relevans for denne næringslivporteføljen.

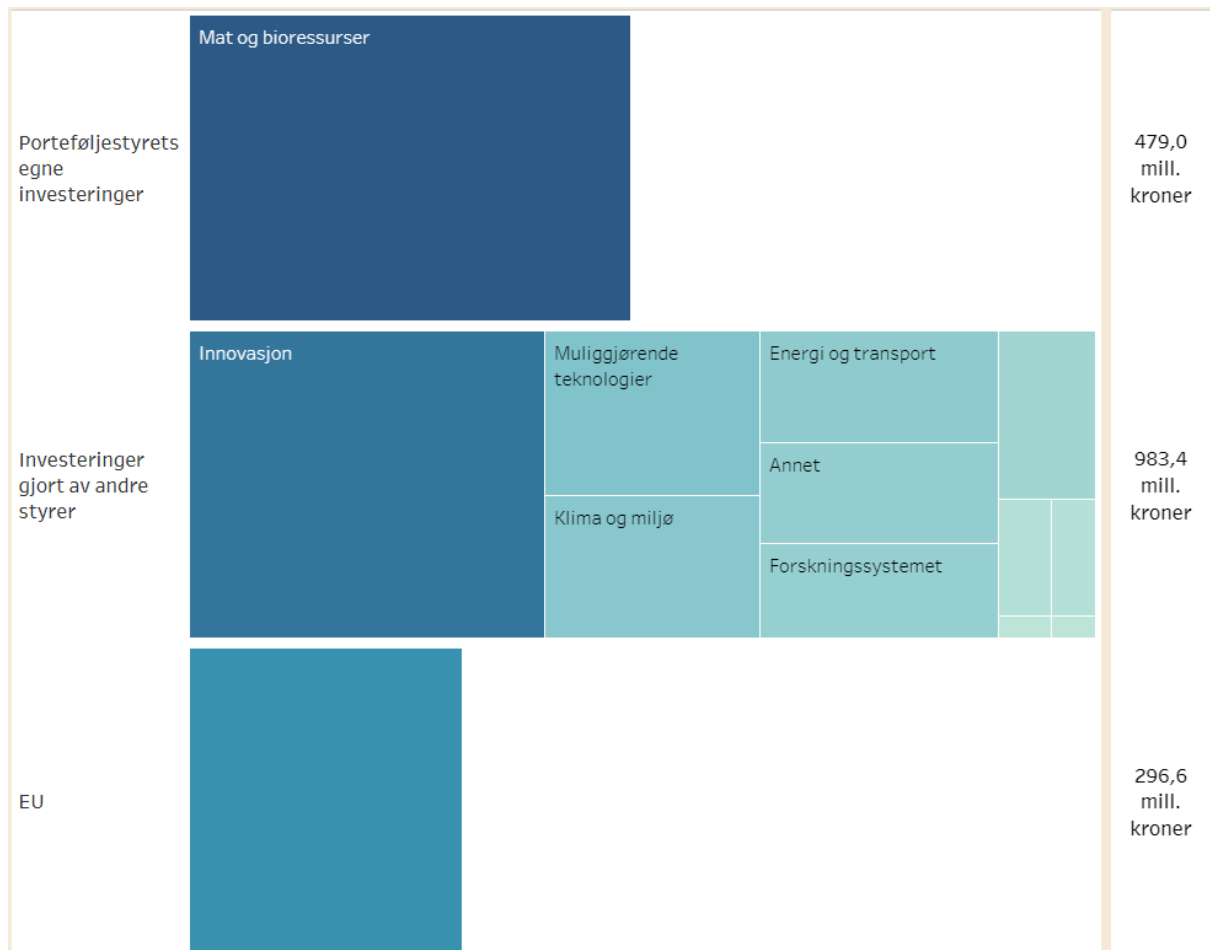
Porteføljen omfatter i 2024 bransjene fiskeri og havbruk, landbruk, skog og bruk av tre, vareproduserende industri, prosess- og foredlingsindustri, næringsmiddelindustri, miljø - næringsområde, bygg, anlegg og eiendom og reiseliv. De tre største bransjene for porteføljen er fiskeri og havbruk, landbruk og næringsmiddelindustri. Videre er det stor innsats på prosess- og foredlingsindustri samt skog og trebruk.

Porteføljen involverer forskningssamarbeid både nasjonalt og internasjonalt. Internasjonalt samarbeid er en forutsetning for å videreutvikle Norge som en kunnskapsnasjon og for å finne gode løsninger på mat- og bioressursutfordringer. Internasjonale aktører kan delta i prosjekter finansiert nasjonalt, og norske aktører får anledning til å søke nordiske, europeiske og internasjonale utlysninger gjennom Forskningsrådets deltakelse i ulike nettverk, program og partnerskap.

Den samlede aktiviteten i porteføljen skal dekke grunnleggende forskning, anvendt forskning, innovasjon, utvikling og kunnskap- og kompetansebygging. Porteføljen har per i dag en hovedtyngde innen anvendt forskning.

2.2 Finansiering

Porteføljen for mat og bioressurser var i 2023 på totalt 1 759 millioner kroner, som vist i figur 1. Av dette utgjorde den målrettede innsatsen fra porteføljestyret ca. 30 %, og finansieringen fra øvrige porteføljestyrer ca. 62 %. Finansieringen fra EUs rammeprogram utgjør 8 %.

Figur 1. Finansieringskilder til prosjektene i porteføljen.

Det er i første rekke Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) og Landbruks- og matdepartementet (LMD) som finansierte forskningen knyttet til den målrettede innsatsen porteføljestyret har ansvaret for, med bidrag fra Klima- og miljødepartementet (KLD) og Kunnskapsdepartementet (KD). Omfang og oppdrag fra departementene varierer fra år til år. I 2024 finansierte NFD 51 % av investeringene, LMD 40 %, KLD for 5% og KD for 4%.

SkatteFUNN er en rettighetsbasert ordning med skattefradrag for bedrifter i Norge. Ved utgangen av

2023 var det totalt 4829 aktive prosjekter i SkatteFUNN. Finansdepartementet estimerte et skattefradrag for disse på 3,2 mrd. kroner for 2023, hvorav 9,4% av det samlede skattefradraget knyttes til fiskeri og havbruk, 1,9% til landbruk og 0,3% til skogbruk. SkatteFUNN er ikke direkte koblet til Forskningsrådets porteføljer, men er merket med bransje eller næring prosjektet antas å være mest relevant for. Det vil også være prosjekter på andre anvendelsesområder av relevans for porteføljen, blant annet på næringsmiddelindustri og prosess- og foredlingsindustri.

Forskningmidlene for jordbruk og matindustri (FFL/JA) og Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering (FHF) er tunge aktører innen finansiering av henholdsvis grønn og blå mat- og bioressursforskning og innovasjon. FFL/JA investerte i 2023 for ca 320 mill. kroner, og FHF for ca 500 mill. kroner.

2.3 Utvikling av porteføljen

Porteføljestyret har et rådgivningsansvar overfor Forskningsrådets styre. I strategiske saker som budsjettinnspill, strategier, relevante høringer etc. gir porteføljestyret råd som er av betydning for utvikling og status i porteføljen om mat og bioressurser.

Porteføljestyret for mat og bioressurser har ansvar for å bidra til at samfunnsoppdraget for bærekraftig fôr følges opp.

Porteføljestyret har ansvaret for den samlede porteføljen mat og bioressurser, og vil se egne investeringer og rådgivning i lys av Forskningsrådets samlede investeringer på porteføljens område. Den årlige porteføljeanalysen for mat og bioressurser danner grunnlaget for porteføljestyrets årlige revidering av investeringsplan med kommende års utlysninger.

Det er et mål å sikre at nasjonale og internasjonale muligheter og finansiering samspiller godt og at det er en hensiktsmessig balanse mellom nasjonale utlysninger og deltakelse i internasjonale samarbeid. Nordisk samarbeid og EU-partnerskap vurderes som særlig relevante for porteføljen. Porteføljestyret vil også følge med på utviklingen av den EU-finansierte porteføljen, særskilt under mat, bioøkonomi, naturressurser, landbruk og miljø (rammeprogram klynge seks), og de mulighetene som åpner seg for norske aktører i EU de nærmeste årene (se [EUs strategiske plan](#)).

Tematisk er det overlapp med særlig porteføljene for innovasjon, for muliggjørende teknologier og for klima og miljø og porteføljestyret vil spesielt vurdere tiltak i samråd med disse porteføljene – og også andre, der det er relevant.

Av andre nasjonale finansieringsaktører med relevans for denne porteføljen er det særlig Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering (FHF) og Forskningsmidlene for jordbruk og matindustri (FFL/JA) som er av betydning. Porteføljestyret vil se egne investeringer i sammenheng med forskningsinnsatsen finansiert av FHF og FFL/JA. Porteføljestyret vil også se på samspill og samarbeid med relevante virkemiddelaktører, deriblant Innovasjon Norge, på områder som f.eks. bioøkonomi.

3 Mål for porteføljen

Målene for alle porteføljeplanene er avledet av LTP og regjeringens mål for Forskningsrådet, og hvert porteføljestyre legger de mest relevante av disse til grunn for sitt arbeid. Målene skal nås både gjennom porteføljestyrets rådgiving til Forskningsrådets styre og gjennom porteføljestyrets egne investeringer. Følgende mål er satt for porteføljen for mat og bioressurser:

Mål 1: Porteføljen skal bidra til økt konkurransevne i næringslivet

Måloppnåelse vurderes opp mot indikatorer for nye/forbedrede produkter, tjenester, prosesser, metoder og teknologi, nye foretak eller nye forretningsområder etablert, patenter, og bidrag til kunnskapsoverføring gjennom forskningspublikasjoner, konferansepresentasjoner og populærvitenskapelig publisering. Videre vil indikatorer som fordeling mellom grunnleggende forskning, anvendt forskning og innovasjon vurderes, samt porteføljens budsjett fordelt på bransjer og næringer over tid. Tilgjengelig statistikk og analyser fra eksterne aktører vil også benyttes.

Mål 2: Porteføljen skal bidra til kvalitetsutvikling og fornyelse i forskningen

Måloppnåelse vil bli vurdert i lys av utviklingen i antall vitenskapelige publikasjoner fordelt på porteføljens fagområder eller tema over tid, publikasjoner fordelt på forskningsinstitusjoner i Norge og rekrutteringsstillinger.

Mål 3: Porteføljen skal bidra til at ny kunnskap, kompetanse og teknologi deles og tas i bruk

Måloppnåelse vil bli vurdert i lys av utviklingen i bidrag til kunnskapsoverføring gjennom forskningspublikasjoner, konferansebidrag og populærvitenskapelig publisering og åpen publisering, samt nye foretak eller forretningsområder etablert som følge av prosjekt og nye/forbedrede prosesser, produkter eller tjenester. Vurderinger vil omfatte allmennrettede og brukerrettede formidlingstiltak og utvikling av regelverk og forvaltningspraksis som følge av prosjekt. I tillegg vil måloppnåelse vurderes i lys av målinger av samfunnsengasjement og interessentanalyser.

Mål 4: Porteføljen skal styrke evnen til bærekraftig omstilling i næringsliv og offentlig sektor

Måloppnåelse vurderes opp mot andel av porteføljens investeringer rettet mot de globale bærekraftsmålene og andel av porteføljens investeringer rettet mot EUs taksonomi for bærekraftig aktivitet. Vurderinger vil omfatte utvikling av regelverk og forvaltningspraksis som følge av prosjekt og nye foretak eller forretningsområder etablert som følge av prosjekt og nye/forbedrede prosesser, produkter eller tjenester. Videre ses måloppnåelse i sammenheng med prosjekter om bærekraftig fôr, bioøkonomi og sirkulær økonomi samt andel av porteføljens investeringer som omhandler balanse natur, klima og/eller miljø. Brukerrettede formidlingstiltak vil også brukes i vurdering av måloppnåelse.

Mål 5: Porteføljen skal bidra til kunnskapsgrunlaget for styrket matforsyningsikkerhet

Måloppnåelse vurderes opp mot indikatorer for investeringer innrettet mot økt matsikkerhet og forsyning, mot bærekraftig fôr og selvforsyningsgrad og dekningsgrad av mat. Videre vurderes andel

av porteføljens investeringer innrettet mot forståelse for sårbarhet og økt robusthet innen norsk matsikkerhet.

4 Porteføljestyrets prioriteringer og tiltak

Porteføljestyrets prioriteringer og tiltak gir føringer for styrets egne fremtidige investeringer, og må – i samsvar med Forskningsrådets strategi – ta hensyn til teknologisk og vitenskapelig utvikling, eksisterende og kommende behov, gjennombrudd og analyser. Investeringene må i tillegg ta hensyn til føringer fra departementene, samt hensynet til forutsigbarhet og langsiktighet for søkermiljøene. Porteføljestyrets prioriteringer støtter opp under målene for porteføljen og de må ses i sammenheng med hverandre, da flere av prioriteringene er relevant for de andre målene.

Noen tiltak gjelder flere eller alle prioriteringer, og er løftet opp her. Disse er:

- Bidra til samarbeid mellom fag og samarbeid med ulike aktører nasjonalt og internasjonalt
- Finansiere forskning på tidskritiske problemstillinger og mer langsiktig kunnskapsoppbygging
- Balansere spissede og brede utlysninger
- Stimulere prosjekter til å sette av midler til formidling og forskningskommunikasjon
- Finansiere forskning som bidrar til måloppnåelse av de globale bærekraftsmålene, spesielt 2 Utrydde sult, 12 Ansvarlig forbruk og produksjon, 13 Stoppe klimaendringene, 14 Livet under vann, 15 Livet på land og 17 Samarbeid om målene.
- Vurdere utlysninger på kunnskapsoppsummeringer
- Løpende dialog med Forskningsmidlene for jordbruk og matindustri (FFL/JA) og Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering (FHF) for samarbeid og arbeidsdeling
- Samarbeid og dialog med virkemiddelapparatet for forskning og innovasjon, som Innovasjon Norge (BIONOVA særskilt), SIVA og ENOVA

Prioritering 1: Porteføljestyret vil styrke dyrehelse og -velferd (inkludert fisk) i norsk matproduksjon

Prioriteringen skal særlig bidra til mål 1 (økt konkurranseevne), mål 3 (ta kunnskap i bruk), mål 4 (bærekraftig omstilling) og mål 5 (matforsyningssikkerhet).

God dyrehelse og -velferd er en forutsetning for en effektiv, bærekraftig og etisk forsvarlig animalsk matproduksjon. Sykdommer, klimaendringer, ny teknologi, nye produksjons- og høstingsmetoder, nye fôrressurser og høye krav til effektiv produksjon kan derimot utfordre dyrehelse og velferd. For å fremtidssikre den animalske matproduksjonen på land og i vann er det nødvendig å prioritere dyrehelse og -velferd.

Tiltak:

- Jevnlige utlysninger av grunnleggende forskning innen dyrehelse, dyrevelferd og produksjonsbiologi
- Samarbeide med andre porteføljestyre om utlysninger rettet mot én-helse og sammenhenger mat, miljø, klima og helse
- Gjøre aktiv bruk av det europeiske partnerskapet på dyrehelse og -velferd

Prioritering 2: Porteføljestyret vil stimulere til bioøkonomi og samarbeid i norske bionæringer

Prioriteringen skal særlig bidra til mål 1 (økt konkurranseevne), mål 4 (bærekraftig omstilling) og mål 5 (matforsyningssikkerhet).

Bioøkonomien er viktig for Norge, og det er nødvendig med forskning og innovasjon for å forbedre ressursutnyttelsen og støtte nye verdikjeder. Bedre utnyttelse av matsvinn og restråstoff kan redusere klimagassutslipp og gi mer biobaserte produkter. Godt samarbeid og teknologiske løsninger er essensielt for effektiv og bærekraftig bruk av fornybare ressurser. Det er behov for mer kunnskap, forskning, utvikling og møteplasser for å fremme bærekraftig produksjon, både for bionæringene og forvaltningene. Samfunnsoppdraget på bærekraftig fôr til husdyr og fisk vil komme med råd og anbefalinger til videre satsing med relevans for denne porteføljen.

Tiltak:

- Utlysninger og andre tiltak rettet mot effektiv, lønnsom og bærekraftig produksjon og utnyttelse av fornybare biologiske ressurser
- Utlysninger som fremmer bærekraftig fôr og fôringspraksis
- Nettverkstiltak og utlysninger spesifikt rettet mot samhandling mellom bionæringene
- Utlysninger rettet mot forvaltningenes kunnskapsbehov
- Stimulere til samarbeid, teknologi- og kunnskapsflyt mellom blå og grønn sektor

Prioritering 3: Porteføljestyret vil bidra til bærekraftig utvikling og omstilling i norske bionæringer

Prioriteringen skal særlig bidra til mål 1 (økt konkurranseevne), mål 3 (ta kunnskap i bruk) og mål 4 (bærekraftig omstilling).

Bionæringene møter store samfunnsutfordringer; global oppvarming, klimatilpasning og -utslippskutt, naturendringer og redusert biologisk mangfold samt forbrukerendringer, blant annet endrede konsummønstre og økt oppmerksomhet om bærekraft i forvaltning av naturressurser og mat- og bioproduksjon. Digitalisering gir muligheter for gjennomgripende effekter, også for norske bionæringer, det samme gir nye teknologier og metoder, som genredigering og nye forretningsmodeller. For å kunne ta høyde for de mest sannsynlige endringene i dag og samtidig ha mulighet til å endre kurs etter hvert, er det viktig med en risikobasert tilnærming. Teknologi må samtidig utvikles og anvendes innenfor ansvarlige og demokratiske rammer. Dette stiller nye krav og forventninger til de som utøver forskningen og innovasjonene, der egen forskning ses i sammenheng med vår tids store utfordringer. Å møte mulighetene og utfordringene bionæringene står overfor vil kreve stor innsats, samarbeid og læring - mellom bionæringene og fra andre næringer. Porteføljestyret vil prioritere forsknings- og innovasjonsinnsats som støtter oppunder næringenes omstilling.

Tiltak:

- Investere i forsknings- og innovasjonsprosjekter som er innrettet mot klimatilpasning og reduksjon i klimagassutslipp
- Investere i forsknings- og innovasjonsprosjekter som er innrettet mot energieffektivisering og bedre utnyttelse av råstoff
- Investere i forskning langs hele FoUol-kjeden
- Styrke tverr- og transfaglig tilnærming og brukervedvirkning

Prioritering 4: Porteføljestyret vil legge til rette for robuste matsystemer

Prioriteringen skal særlig bidra til mål 1 (økt konkurransevne), mål 4 (bærekraftig omstilling) og mål 5 (matforsyningssikkerhet).

FN beskriver et bærekraftig matsystem som et system som leverer matsikkerhet og ernæring til alle på en slik måte at det økonomiske, sosiale og miljømessige grunnlaget for matsikkerhet og ernæring for fremtidige generasjoner ikke svekkes. Lønnsomhet sikrer økonomisk bærekraft, goder jevnt fordelt i samfunnet sikrer sosial bærekraft, og en positiv eller nøytral innvirkning på naturressursene ivaretar miljømessig bærekraft¹. Porteføljestyret vil prioritere økt forståelse av matsystemene, og hvordan ulike ledd interagerer. Porteføljestyret vil styrke forskning, innovasjon og løsninger for produksjon, videreføring, distribusjon, salg, markedsføring og forbruk av mat, og de beredskapsmessige, sosioøkonomiske, klima- og miljømessige virkningene matsystemene har på omgivelsene og på andre samfunns- og næringsinteresser. Investeringer skal gi økt kunnskapsgrunnlag for avveining av interesser og målkonflikter.

Tiltak:

- Stimulere til tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid nasjonalt og internasjonalt
- Finansiere forskning rettet mot forvaltningenes og næringenes kunnskapsbehov
- Finansiere forskning langs hele FoUoI-kjeden
- Bidra til teknologiutvikling og kompetanseheving for norsk matsikkerhet og beredskap

Prioritering 5: Porteføljestyret vil legge til rette for rekruttering, kapasitetsbygging og kvalitet i forskningen

Prioriteringen skal særlig bidra til mål 1 (konkurransevne) og mål 2 (forskningskvalitet).

For å finne nye løsninger på utfordringene bionæringene står overfor, er det avgjørende at forskningsmiljøene har tilstrekkelig rekruttering, kapasitet og er oppdatert på sektorenes utfordringer. Det krever åpen, nysgjerrighetsdrevet forskning innen relevante områder for bionæringene, internasjonal mobilitet for å kunne samarbeide med de beste miljøene i utlandet og kvalitetsutvikling i forskningsmiljøene. Forskningsmiljøene må også ha tilstrekkelig kapasitet til å utføre forskningen som bionæringene og forvaltningene har behov for. Det vil kreve økt rekruttering og rettet innsats mot kapasitetsbygging.

Tiltak:

- Bidra til økt forskerrekruttering og kompetanseutvikling der kapasiteten er lav
- Stimulere til samspill mellom akademia, næringsliv og offentlig sektor
- Stimulere til forskermobilitet nasjonalt og internasjonalt og på tvers av privat og offentlig sektor

¹ <https://www.fao.org/food-systems/en/>

Prioritering 6: Porteføljestyret vil stimulere til internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid

Prioriteringen skal særlig bidra til mål 2 (forskningskvalitet) og mål 4 (bærekraftig omstilling) og mål 5 (matforsyningssikkerhet).

Internasjonalt samarbeid er viktig for å være i forskningsfronten og for at Norge skal ligge langt framme innen mat- og bioproduksjon og utnyttelse av biologiske ressurser. På mange områder utvikles de banebrytende teknologiene og løsningene utenfor Norge og internasjonalt samarbeid er nødvendig for at Norge skal få tilgang til partnerskap, nettverk og infrastrukturer for forskning, utvikling og innovasjon. Tilgang til internasjonale markeder er avgjørende for norsk forsyningssikkerhet og verdiskaping i norske eksportbedrifter.

Tiltak:

- Delta i internasjonale utlysninger og partnerskap av strategisk interesse, herunder nordiske
- Sikre god balanse og samarbeid mellom nasjonal og internasjonal finansiering
- Stimulere til internasjonal forskermobilitet

Prioritering 7: Porteføljestyret vil prioritere kunnskap om bærekraftig bruk av areal- og bioressurser

Prioriteringen skal særlig bidra til mål 1 (økt konkurranseevne), mål 4 (bærekraftig omstilling) og mål 5 (matforsyningssikkerhet).

Bionæringene bruker i dag store arealer og bioressurser. Nedbygging av areal er samtidig den viktigste årsaken til nedgang i naturmangfoldet. Økt biologisk produksjon eller nye produksjonsmetoder eller produkter vil kunne medføre endringer i arealbruk og ressursbruk, det samme kan klimaendringer. De fleste arealer er egnet til annen bruk, som rekreasjon, vern eller utnyttelse av andre næringer enn dagens. Endringer i arealbruk kan føre til interessemotsetninger, enten det er på land, vann, til havs eller i fjordene. Løsninger og prosesser for god sameksistens mellom ulike interesser og løsninger for felles eller delt bruk blir derfor viktig. Porteføljestyret vil prioritere å sørge for kunnskap om bærekraftig bruk av areal og bioressurser, der hensynet til interesser som miljø, klima og natur blir balansert mot hensyn til næringsutvikling.

Tiltak:

- Utlysninger rettet mot bærekraftig utnyttelse av bioressurser
- Utlysninger om bærekraftig bruk av arealer og sameksistens mellom ulike interesser og aktiviteter
- Fremme kunnskapsgrunnlag for utvikling av et verdihierarki for bruk av biologiske ressurser
- Utlysninger om bioressursenes betydningen i samfunn, næringsliv og offentlig sektor

Sak PS-MATBIO 58/24

Dialog med FHF, FFL/JA og PS MATBIO

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg
Porteføljestyret for mat og bioressurser	Vidar Skagestad og Christina I. M. Abildgaard	Vidar Skagestad	
Fra			
Områdedirektør			
Eva Falleth			

DRØFTINGSSAK

Forslag til vedtak

Administrasjonen gav i junimøtet (sak 29-24) en orientering om Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og Forskningsmidler over jordbruksavtalen (FFL/A styrene). Porteføljestyret etterlyste et møte mellom med FFL/JA og FHF (Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering).

Administrasjonen tar med seg porteføljestyrets kommentarer i saken i det videre arbeidet med FoU-investerings- og aktivitetsplaner for 2025 og 2026.

Kort bakgrunn

I tildelingsbrevet fra LMD har det over flere år stått at "Landbruks- og matdepartementet ber Forskningsrådet se departementets midler til forskning i sammenheng med tildelinger fra FFL/JA styrene».

FHF er et statlig aksjeselskap eid av Nærings- og fiskeridepartementet som finansieres 100% av sjømatnæringen gjennom en FoU-avgift på eksporten av all sjømat på 0,3 %. FHF skal utvikle ny kunnskap for norsk sjømatnæring som muliggjør verdiskaping, bærekraft og innovasjon. Tematikken overlapper med Forskningsrådets forskningsinnsats innenfor sjømat. Forskningsrådet og FHF har hatt ulike samarbeidsavtaler siden 2002 for å sikre samarbeid, arbeidsdeling og samordning av marin FoU innsats. Hvor tett samarbeidet har vært, har variert i årenes løp.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet

Saken skal berede grunnen for at de samlede FoU investeringer og aktiviteter gjennom porteføljestyret kan sees opp mot tilsvarende investeringer og aktiviteter hos FFL/JA og FHF. Saken skal gi grunnlag for en (mulig) tettere koordinering av de samlede FoU aktivitetene for de tre nevnte aktører, med mål om å skape merverdi (økt samlet måloppnåelse og økt måloppnåelse hver for seg) ved at tre aktuelle aktivitets- og investeringsløpene sees i sammenheng.

Utover investeringer er det også aktuelt å identifisere mulige felles arenaer for rådgivningsinnspill og dialog (konferanser, webinarer etc) om de respektive investeringene i 2025 og 2026.

Hovedpunkter

Formålet med FoU-midler over jordbruksavtalen (JA) er å utvikle ny kunnskap til landbruks- og matsektoren. Tilsvarende skal Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter (FFL) bidra til kunnskap for konkurransekraft og bærekraft i den jordbruksbaserte verdikjeden.

FFL JA har en nasjonal tilnærming til utlysninger og dekker i stort behovene i bredden av landbrukssektoren, eksklusiv skog og trenæringen. Sekretariatet for FFL/JA styrene og Forskningsrådet har løpende og tett dialog om våre samlede investeringer i forskning- og innovasjon. Det er et mål for samarbeidet å skape størst mulig samlet merverdi av våre to respektive investeringsløp. Utover investeringer samarbeider vi også tett om ulike dialogtiltak mot sektoren. Det vises for øvrig til en egen orienteringssak om FFL/JA i junimøtet (sak 29-24)

Nærings- og fiskeridepartementet er generalforsamling og oppnevner FHF's styre som utgjøres av representanter for næringen. Næringsforankringen er ytterligere forsterket gjennom fire rådgivende faggrupper bestående av aktive aktører i næringen, p.t. innen hhv Havbruk, Fiskeri, Hvitfisk industri og Pelagisk industri. De fleste prosjekter har oppnevnt referansegrupper bestående av primært næringsaktører. Disse strukturene skal bidra til å nå FHF's overordnede mål om å skape merverdier for sjømatnæringen gjennom næringsrettet forskning og utvikling. Det krever at FHF's prioriteringer og aktiviteter er godt forankret i næringen, at aktører i næringen er involvert i FHF's aktiviteter og at FHF evner å bidra til at FoU-resultater kan tas i bruk i næringen for å bidra til verdiskaping og vekst.

Samarbeidet med Forskningsrådet omfatter strategisk samarbeid f.eks. gjennom samfunnsoppdraget på bærekraftig fôr, samarbeid om kommunikasjon bl.a. Havbrukskonferansen, forskningsfinansiering som f.eks. ved at FHF har styrket utlysninger i Forskningsrådet.

Saken i møtet settes opp som følger:

- Styreleder for FHF og FFL/JA presenterer først hvordan det satses på forskning og innovasjon i de respektive organisasjonene, inklusive hva som foreligger av aktivitets- og investeringsplaner for 2025 og 2026
- Styreleder for mat og bioressurser presenterer dernest styrets ansvarsområder med vekt på planlagte aktivitets- og investeringer for 2025 og 2026
- Felles avsluttende diskusjon om videre samarbeid fremover.

**Forberedelse /
prosess**

Dette er en drøftingssak som følger opp LMDs forventninger om at porteføljestyret skal se egne investeringer opp mot investeringer gjort av FFL/JA styrene.

Avtalen mellom Forskningsrådet og FHF ble sist fornyet 2021. Det er ønskelig fra begge parter å intensivere og konkretisere samarbeidet.

Videre saksgang

Innspill fra porteføljestyret innarbeides i arbeidet med investerings- og aktivitetsplan for 2026-2028.

Sak PS-MATBIO 59/24

Eventuelt

Til

Porteføljestyret for mat og
bioressurser

Ansvarlig Direktør

Christina I. M. Abildgaard og
Vidar Skagestad

Saksbehandler

Tina Rebecca Hov-Gylthe

Vedlegg

Fra

Områdedirektør
Eva Falleth

BESLUTNINGSSAK

Forslag til vedtak Det var ingen saker under eventuelt
